

KIS-651 – Hanc'herieg an arvestoù III — Gl. loge.
Livañ an dremm.

Gl. LOGE

(GE & AAB – 10 - 11 99)

[GE – 12 10 99] Gl. *loge* e lavar ar c'hoariva en deus daou ster disheñvel hervez ma arouez diouzh un tu ur c'hombod evit an arvesterion, diouzh an tu all ar gambr ma emdenn un dremmour a-raok ha goude an dezerc'hadenn.

Er ster kentañ, "kombod evit an arvesterion", e ra ar saozneg gant *box* (sk. : *stage-box* "kombod arvestiñ loet er ragevlad"), an alamaneg gant *Loge* (sk. : *Proszeniumsloge*), ar c'hembraeg gant *côr*. Studiet eo bet an termen-mañ gant meur a yezhoniour :

“[hBr.] (**cor**) « courbure, torsion, repli », et « cercle ». Dans : *tricorihoc*. Voir sur ce mot une étude par Loth, RC 44, 272 sq. Irl. *cor* « a turn, a move, a circle, a gyration, a reel in dancing »... (Dinneen). Dérivé : bret. *coruent*, *korvent(enn)* « tourbillon, ouragan » ; gall. *corwynt* « whirlwind », GPC 568. [...] Voir Loth, Ann. Bret. 38, 136, sur *aval-gor* « enclos à pommes »” (DGVB 118).

Mar divizomp tennañ hon mad eus kevatal brezhonek Kb. *côr*, e vo diaes tremen gant *kor* hep mui dre ma arouez endeo ar ger-mañ laz ar ganerion. Ar rakger *am-* a ve dezhañ daou splot : diforc'hekaat, spizañ load ar c'hombod en ardro ar sal arvest. Alese e kinnigan **amgor** g. **-ioù**.

En eil ster, betek gouzout, e ran gant Br. *log*.

[AAB – 22 10 99] Br. *log* ne gavan ket gwall gevazas ; a glotfe ouzh ar vevenn gant Gl. *trou*, *boîte (du souffleur)*. Gl. *loge* zo brasoc'h eget Br. *logell* (bellgomz, pe hini ur c'havr war ur chanter). Alies pezhioù a vent etre o talvezout d'an dezerc'herion da gemmañ gwiskamant hag emlivañ, e vezont mui ouzh mui, er c'hoarivaoù bras, e darempred sten gant al leurenn. Ne zigejan ket mat amañ ar c'heal kreiz, denotadur, kennotadur, h.a. Soñjal a ran war un dro e Gl. *vestiaire*, e Br. *kombod* ; ned eer ket pell gant se !

[GE – 25 10 99] Dalc'het 'm eus da brederiañ war-du ar c'hevatal da reiñ da Gl. *loge*, Sz. *dressing room*, Al. *Ankleideraum*. Meur a hent zo evit denesaat :

1° Heuliañ skouer ar galleg ha kemer unan eus kevatalioù *loge*. Pezh a 'm boa graet o kinnig *log* a 'c'h eus karezet gant gwir abeg.

2° Heuliañ hent ar saozneg hag an alamaneg ha klask luniañ termenoù evel *kambr* (*kell*, *log*, *kombod*, *kludenn*, h.a.) *emwiskañ*, diskoulm ponner, amparfal zoken.

3° Mont d' an dra e unan da gentañ. Daou arvez a ziverzhfen en amkan al lec'h-se :

a) un arvez kalvezel : eno ez emwisk hag ez emziwisk an dremmour, met ivez ez emliv hag ez emziliv, h.a., en ur ger e kas da benn pep kempennidigezh rekis ; mont dre ledanviñ eo enta deverañ diwar *gwisk* ; kenkoulz all e rafed gant un deverad diwar *emaoz*, *kempenn* : *kambr*

(*kell*, *log*...) *emaozañ*, *kambr* (*kell*, *log*...) *emgempenn* — gwall hir e ve, hep bezañ gwell eget an diskoulmoù 2° ; pe : *emaozva*, *emaozle(c'h)*, *kempennva*, *kempennle(c'h)* ; diforch e kavan an termenoù-se, ouzhpenn ma ra diouer ganto keal al lec'h kloz ma emdenn an dremmour ;

b) un arvez buhezel ; an dremmour da lavaro din ha skeiñ hebiou a ran o haeriñ e talvez ivez ar gambr-se d' ar c'hoarier da lec'h emzastum kent mont war al leurenn ha, goude, da lec'h emzistenn, eleze da lec'h ma kav ur bod diogel ; hag aze dres e soñjañ er stirann *-kel-* a gaver er brezhoneg klasel *diogel* hag er brezhoneg arnevez *gougel*, *diskel*, *dirgel*, h.a. (sl. La-09, KIS-380, pp. 271 h.a.) ; e orin, evel a ouzout, zo **kel-* "goueliañ, kuzhat" ; an diskennadoù kembraek zo alies ganto ar c'hemeradurioù "emdennañ", "gwareziñ", "derc'hel diogel" : *cêl* "hiding, shelter, bower", *celfa*, *celfan* "retreat, cell", *gogelu* "to take care, beware, save oneself, avoid, to care for, keep, guard, defend, protect, secure, ward off", h.a.

Alese e soñjfen a-walc'h en deverad Br. *kelva* g. -où. A-fet neuz, ez eo an termen berr, eeun ent sonel, diforc'hell dre ma 'z eo dibaot c'hoazh an hanc'herioù a zo *kel-* en o derou. A-fet ster, ma ne spir ket al lostger *-va* da zenotañ keal al lec'h kloz, ez eo hemañ kennotet gant ar stirann *kel-*.

[AAB – 26 11 99] Dik, ha klokoc'h eo a dra sur an termenadur a roez e 'z lizher eus an 25 10 ha ne 'm eus ket kalz a dra da arbenniñ ouzh Br. *kelva*, nemet ez eo bet arveret alies c'hoazh al lostger *-va*. Al lostger *-van* zo nes a-fet stumm ha ster (sl. KIS-299, La-08, p. 191). Diwar ur bellgomzadenn gant GP ha diwar an doare ma venegez Kb. *celfa*, *celfan*, ne ve ket a lec'h da lakaat kemm bras etrezo. Nemet e hañval din *-van* bezañ kempleshoc'h, o tennañ gwech d'ar bred : *estrenvan* (ur furm anezhi eo Gl. *trac* an dezerc'her), *gouelvan*, *keinvan*..., gwech d' al lec'h : *peurvan* ha, last but not least, *repozvan* (GReg., p. 808 : "... *reposvan* al loened gouez, tr. « reposée, lieu

où les bêtes fauves se reposent après avoir couru »”, in GIBR., p. 2720). Setu perak e kantaezan muioc'h ha sklaeroc'h keal al lec'h ma c'hallan emdennañ hag embrientiñ, emzastum hag emzistenn, dre Br. **kelvan** g. **-où** eget dre *kelva*. Ouzhpenn se e kavan al liester *kelvanoù* kempouesoc'h ent sonel eget *kelvaoù*.

LIVAÑ AN DREMM

(GE – 29 10 99)

Paour razh eo ar brezhoneg e tachenn ar fichañ dremm¹ ken war ar pemdez, ken evit an arvestoù. N' eo ket amañ al lec'h da glask perak, en ur yezh a dalvezas da sevel pezhioù c'hoari ha misterioù e-leizh, e chomas a-hed ar wech ken skort hanc'herieg kalvezderioù ar c'hoariva. Endra baota an termenou e galleg : *teint, carnation, fond de teint, base, maquillage, farder, grimer...*, e saozneg : *complexion, carnation, flesh tint, base, make-up foundation, make(-)up, to make up, to rouge...*, en alamaneg : *Gesichtsfarbe, Teint, Fleischfarbe, Hautfarbe, Make-up, Schminkunterlage, Schminken, Farbe auflegen, Farbe auftragen, (auf)schminken...*, ne lak ar brezhoneg klasel en hon c'herz nemet *liv* ha *livañ dremm* — ha, gwir eo, *fard, fardañ*, nevezamprestet en domani-mañ, ha *kigenn* roet gant GReg. evel kevatal da Gl. *complexion, disposition naturelle du corps*, astennet e ster gant VALL. betek talvezout kement ha Gl. *teint*, anarveradus avat en askont eus ster all ar ger.

Dav dimp degas gerioù all, koustet a gousto, kuites da vont d' al loazioù orel evel ma lavar an armerzhourion, eleze da gorvoiñ furmoù yezh loet pell bras diouzh ar re voas. Kemeromp unan hag unan an termenou o tennañ d' an arlvioù kroc'hen ha d'al livañ.

Gl. **teint**, Sz. **complexion**, Al. **Gesichtsfarbe, Teint**

Keal a zespizer evel "arvez dibarek eus liv an dremm". Daou hent a welan d'an dec'heriañ, stiet a-getep war "arvez" ha war "liv" :

a) keal an arvez a gaver gant :

hBr. *gued* "aspect, forme" (sl. DGVB 185), krBr. *goed* "forme, apparence",

¹ Evit an *dremm* da vezañ blein ar c'hoari, e rankad gortoz eil hanterenn an 20t kantved evit ma nodfe hon termen *dremmour* — evit an Istor, menegomp e voe krouet ar ger e 1963 evit kentelioù Lennegezh SADED gant René LE GLEAU o harpañ war hGr. *provswpon* "dremm" ha, war un dro, "gweenn c'hoariva, tudenn".

Kb. *gwedd* "sight, appearance, aspect, face, mien, countenance, image" (GPC 1609), Br. *gwez* b. *-ioù* a gaver en e zeveradoù klasel *arvez*, *distervez*, *skuizhvez*, *unvez* hag arnevez *dremmvez* "expression de visage" (sl. KIS-522, La-11, p. 97), *luc'hwezañ*, *sonwezañ*, *lerc'hwezañ* (sl. KIS-361, La-09, pp. 131-132), *solwez* (dezneuziet diwar hBr. *solgued*) ;

hBr. *-prit-* "forme, aspect" (sl. DGVB 290) bezant e *hepritter* "élégance, grâce" (id. 57), Kb. *pryd* "sight, appearance, aspect, complexion, colouring, face, countenance" (GPC 2915) ; ar ger-mañ hon eus bet tro da lakaat war ar renk c'hoazh pa glaskemp kenedc'heriañ Gl. *cosmétique* (KIS-384, La-09, pp. 307 hh.) o stadañ e ve diaes e gorvoiñ en e ster kent en askont eus ster Br. *pred* ha pa ve hemañ an un ger pe get ;

Kb. *llwg* "eye-sight, vision, sight, view, spectacle" (GPC 2235), bezant e Kb. *golwg* damgenster hag o kenedc'heriañ ivez "appearance, mien, aspect, visage, countenance" (id. 1453), e Kb. *amlwg* "evident, manifest, clear, visible, conspicuous" (id. 96), hemañ tremenet er Br. *amlougad* "parère" (GEAK 160), e Kb. *eglwg* "conspicuous, visible, illustrious, bright" (GPC 1177), nes dre e luniadur d'an damgenster Kb. *eglur* (a ve keveleb Br. *illur*) ; diaes e ve kemer da gevatal da Gl. *teint* ur Br. **loug* pe un deverad en abeg d'an arsterioù "view, spectacle" stag outañ diwar e orin "**leuk-* 'gweld', fel yn y S. *look*" (id. 1453) ;

b) keal al liv a gaver gant :

Kb. *gwawr* "dawn, sunrise, brightness ; colour, bloom, hue, tint, tinge, nuance, aspect, appearance, mien ; lord, king (of God and Christ), lady, queen (of the Virgin Mary)" ; hervez STOKES e ve bezant an un elfenn e Br. *gwerelaouen* (GMB 301) ; dezneuziet eo bet Kb. *gwawr* er Br. *gweur* b. "tarzh an deiz" ;

Kb. *gne* "lliw, gwawr, gwedd, golwg, pryd : colour, tint, hue, sight, aspect" (GPC 1415) ; deveradoù : *cydne* "(of) the same colour or hue", *gorne* "colour, hue, tint, tincture, blush, brightness ; appearance, aspect" (id. 1493) ; dezneuziet e ve e Br. *ne* g. *-où*¹ ; amañ e welfen danvez evit kenedc'heriañ Gl. *teint* ; mechal koulskoude ha deouezus e ve tremen gant *ne* hep muiken — bout zo moll d'ar grennded ! — hag en ur bazenn gentañ e soñjfen en un adanv dre *-et* (sl. KIS-589, La-12, pp. 183-184) a arverfed a-stur gant an adanv *livet* er yezh klasel : *livet mat*, *drouklivet*, h.a. e rezh "*neet* flour, *neet* sklaer, *neet* rous, h.a." ; en un eil pazenn e kinnigfen da gevatal da Gl. *teint*, Sz. *complexion*, Al. *Gesichtsfarbe* an daou dermen **ne** g. **-où** ha **nead** g. **-où** en ur intent etrezo ur c'heñver heñvel ouzh an hini a lakaer

¹ Trugarez a zlean da Goulven PENNAOD evit an dezneuziadur.

etre *hin* ha *hinad* ; e se e lavarfen : “Ur genedourez a rank ober stad eus rummoù diseurt an *ne*, gouzout ez eo an *neadoù* sklaer kizidik ouzh skinoù an heol hag ez eus koavonoù arbennik evit an *neadoù* rous.”

Gl.Sz. carnation, Al. Fleischfarbe, Hautfarbe

Ur meizad nes d'an hini diagent eo hemañ. Un termen a Genedoniezh eo da gentañ, oc'h aroueziñ nebutoc'h liv ur c'horf den erouez pe derc'hennet eget erzerc'hadur al *Leib*, ar *c'hreud*² e rez neuzioù ha livioù. Alese, ha daoust ma ne ra ket an alamaneg gant *Leibfarbe*³ er ster-mañ, e kinnigfen deverañ ar c'hevatal brezhonek diwar *kreud*. An dro e ve da reiñ fred da Br. *gwez* ha da luniañ **kreudwez** b. **-ioù**.

Gl. fond de teint, base, Sz. base, make-up foundation, Al. Make-up, Schminkunterlage

Anv zo amañ eus ur c'hoavon a lifrer war groc'hen an dremm evit reiñ dezhañ ul liv unvan ha talvout da wiskad kentañ da wezeladoù⁴ all. En hon teir yezh kein e tenner da leterc'hañ diwar ar sevel tiez dre welout amañ solvaen al livañ dremm. Mont a c'hallfemp da heul hag ober gant *sol*, *bon*, *font* pe all. Eeunoc'h e ve, da 'm meno, intent "nead nevez kempennet ent kalvezadel" hag ober anv a **aznead** g. **-où** (a-du-rall e talvez alies an *aznead* da wiskad kentañ ha diwezhañ ha ned eo sol da wezelad all ebet). Splet hevelep luniadur untamm eo bezañs ur verb **azneañ** "arloañ un aznead" ha deveradoù all diouzh an ezhomm.

Gl. maquillage, Sz. make(-)up, Al. Schminken

A ster gant ar gerioù-mañ emañ Br. *livañ dremm*, *dremmlivadur*. A c'hallfed mirout evel termenoù hollek ha hanc'herioù a'r pemdez. Daou amkan zo d'ar c'halvezad daskemmañ arvez an dremm diwar-bouez angevezhioù hag araezadoù arbennik : ar gened, an arvestoù.

a) "prederiañ ar gened" 'm eus bet tro da ginnig en e geñver : **gwezelañ** (KIS-384, La-09, p. 308) ; diwarnañ e c'haller deverañ **gwezeladur** g. **-ioù** ha deveradoù all : **gwezelerezh**, h.a. ; merkomp diwar vont e talvez Al. *Schminke* kement ha Br. *gwezelad*.

² Sl. : “Al. **Leib** er brederouriezh”, KIS-617, La-12, pp. 316 hh., pp. 333-334 pergen.

³ Al. *Leibfarbe* a dalvez kement ha "liv nesañ d' ar galon, eur stag a-greud outañ".

⁴ Sl. : “Gl. **cosmétique**”, KIS-384, La-09, pp. 307-309.

b) "livañ (dremm ur c'hoarier) e sell d' un arvest" : amañ e c'hallfed ober un astenn ster da **gwezelañ** ; koulskoude e ve an dro da zistreiñ etrezek Br. **loug-* a 'm boa kavet gwell lezel a-gostez en abeg d'e arsterioù "view, spectacle" ; luniañ a rafen **arlougañ, arlougadur, arlougerezh**, h.a.

Gl. **farder, grimer**, Sz. **to make up, to rouge**, Al. **schminken, Farbe auftragen, Farbe auflegen**

Un argemm a hañval c'hoarvezout e durc'hadur ster an daou c'her gallek (*se maquiller* ha (*se farder*, hemañ diwezhañ o sammañ kennotadur ur reñver e-skoaz egile ; n'ouzon ket hag un dedroadur heñvel a stader er yezhoù all, met da verkañ ar reñveregezh er *gwezelañ* pe en *arlougañ* e tinod, dioutañ e unan koulz lavarout, ar verb **darlougañ** ; en e gichen e c'hallfe chom **fardañ**, gantañ ivez ar c'hennotadur reñverel dre berzh e ster all "kargañ, sammañ".

Gl. **fard, poudre, rouge, ombre**, Sz. **paint, rouge, red, powder, shadow**, Al. **Schminke, Rot, Rouge, Schatten**

Er roll-mañ n' eus meneget nemet ar re bennañ eus ar gwezeladoù danvezet da livañ an dremm :

Gl. *fard* en deus endeo da gevatal Br. **fard** g. **-où** ; ouzhpennañ a rafen **arlougad** g. **-où** ;

Gl. *poudre* zo dezhañ da gevatal klasel Br. **poultr** g. **-où** ; VALL. a venege *bleud (riz)* en amzer ma veze tennet ar poultr eus an edenn-se ;

Gl. *rouge* h.a. ; an danvezioù livek arveret da wezeladoù zo da envel e brezhoneg evel er yezhoù all dre bennanvaat an adanvioù : ar **ruz**, an **du**, ar **glaz**, ar **gwer**, al **limestra**, h.a.

Kevenebañ a c'hallfed ar gwezeladoù a liv flamm (Gl. *carmin*, h.a., Sz. *rouge*, h.a.) hag ar gwezeladoù a liv teñval (Gl. *ombre*, Sz. *shadow*) e rezh rumm al **livrinoù** pe **gweurioù** hag an **teñvalioù** pe **skeudoù** — ha deverañ ar verboù **livrinañ, gweuriñ, teñvaliñ, skeudiñ**.

GERVA BREZHONEK-GALLEK

amgor ◇ loge (spectateurs)

angevezh ◇ préparation (produit)

arloañ un aznead ◇ appliquer un fond de teint	gwezelerezh ◇ maquillage
arlougad ◇ fard	gwezelva ◇ salle de maquillage
arlougadur ◇ maquillage	kelvan ◇ loge (acteur)
arlougañ ◇ maquiller, farder	Kenedoniezh ◇ Esthétique (science)
arlouger	kenedourez ◇ esthéticienne
(kreudwez ◇ carnation
ez) ◇ maquilleur (euse)	lifrañ ◇ enduire, appliquer
arlougerezh ◇ maquillage	limestra ◇ violet
aznead ◇ fond de teint, base	livañ (an) dremm ◇ maquiller
azneañ ◇ appliquer un fond de teint	livrin ◇ (couleur) vive
bleud (riz) ◇ poudre de riz	livrinañ ◇ appliquer une couleur vive
darlougañ ◇ grimer	ne ◇ teint
diwezelañ ◇ démaquiller	nead ◇ teint
dremmlivadur ◇ maquillage	nead rous ◇ teint hâlé
du malvennoù ◇ noir à paupières	nead sklaer ◇ teint clair
emlivañ ◇ se maquiller	neet flour ◇ au teint frais
emzilivañ ◇ se démaquiller	neet rous ◇ au teint hâlé
fard ◇ fard	neet sklaer ◇ au teint clair
fard malvennoù ◇ fard à paupières	poultr ◇ poudre
fardañ ◇ farder	ruz ◇ rouge
fichañ (an) dremm ◇ maquiller	ruz muzelloù ◇ rouge à lèvres
glaz ◇ bleu	sal arvest ◇ salle de spectacle
gwer ◇ vert	skeud ◇ ombre
gweur ◇ vivacité (d'un maquillage)	skeudiñ ◇ ombrer
gweuriñ ◇ appliquer une couleur vive	sol ◇ base, fond de teint
gwezelad ◇ cosmétique	stavell wezelañ ◇ salle de maquillage
gwezeladur ◇ maquillage	teñval ◇ ombré
gwezelañ ◇ appliquer un cosmétique, maquiller	teñvaliñ ◇ ombrer

GERVA GALLEK-BREZHONEG

appliquer ◇ lifrañ	appliquer une couleur vive ◇ livrinañ,
appliquer un cosmétique ◇ gwezelañ	gweuriñ
appliquer un fond de teint ◇ arloañ un aznead,	base ◇ aznead, sol
azneañ	bleu ◇ glaz

carnation	◇ kreudwez	maquilleur (euse)	◇ arlouger(ez)
cosmétique	◇ gwezelad	noir à paupières	◇ du malvennoù
démaquiller	◇ diwezelañ	ombre	◇ skeud
démaquiller (se ~)	◇ emzilivañ	ombrer	◇ skeudiñ, teñvaliñ
enduire	◇ lifrañ	poudre	◇ poultr
esthéticienne	◇ kenedourez	poudre de riz	◇ bleud (riz)
Esthétique (science)	◇ Kenedouriezh	préparation (produit)	◇ angevezh
fard	◇ arlougad, fard	rouge à lèvres	◇ ruz muzelloù
fard à paupières	◇ fard malvennoù	salle de maquillage	◇ stavell wezelañ
farder	◇ arlougañ, fardañ	salle de spectacle	◇ sal arvest
fond de teint	◇ aznead, sol	teint	◇ ne, nead
grimer	◇ darlougañ	teint clair	◇ nead sklaer
loge (acteur)	◇ kelvan	teint clair (au ~)	◇ neet sklaer
loge (spectateurs)	◇ amgor	teint frais (au ~)	◇ neet flour
maquillage	◇ arlougadur, arlougerezh,	teint hâlé	◇ nead rous
	dremmlivadur, gwezeladur, gwezelerezh	teint hâlé (au ~)	◇ neet rous
maquillage (salle de ~)	◇ stavell wezelañ,	vert	◇ gwer
	gwezelva	vif (couleur ~ ve)	◇ livrin
maquiller	◇ gwezelañ, fichañ (an) dremm,	violet	◇ limestra
	livañ (an) dremm, arlougañ	vivacité (d'un maquillage)	◇ gweur
maquiller (se ~)	◇ emwezelañ, emlivañ		